

Kohtuasi C-289/23 [Corván]¹**Eelotsusetaotluse kokkuvõte vastavalt Euroopa Kohtu kodukorra artikli 98 lõikele 1****Saabumise kuupäev:**

25. aprill 2023

Eelotsusetaotluse esitanud kohus:

Juzgado de lo Mercantil n.º 1 de Alicante (Alicante kaubanduskohus nr 1, Hispaania)

Eelotsusetaotluse kuupäev:

25. aprill 2023

Hageja:

Agencia Estatal de la Administración Tributaria (riigi maksuamet)

Kostja:

A

Põhikohtuasja ese

Pankrotimenetlus – Pankrotivõlgniku (käesolevas asjas kostja) taotlus täitmata kohustustest vabastamiseks – Ühe võlausaldaja (käesolevas asjas hageja) vastuväide nimetatud vabastuse tegemisele – Vastuväite esitamise põhjused: i) võlgniku pahauskne tegutsemine nimetatud hüve taotlemisel ja ii) täitmata kohustustest vabastamise piiratud ulatus, kui see mõjutab avalik-õiguslikke nõudeid

Eelotsusetaotluse ese ja õiguslik alus

Eelotsusetaotlus – ELTL artikkel 267 – Liikmesriigi õigusnormide kooskõla direktiiviga (EL) 2019/1023 – Direktiivi 2019/1023 artikli 23 lõiked 2 ja 4 – Võimalus kasutada võlgadest vabastamise õigust – Võlgadest vabastamise õiguse ulatus

¹ Käesoleva kohtuasja nimi on väljamõeldud nimi. See ei vasta ühegi menetluspoole tegelikule nimele.

Eelotsuse küsimused

1. Küsimused direktiivi (EL) 2019/1023 artikli 23 lõike 2 tõlgendamise kohta.

- 1.1.** Kas direktiivi artikli 23 lõiget 2 tuleb tõlgendada nii, et sellega on vastuolus liikmesriigi õigusnorm, mis takistab võlgadest vabastamise menetluse kasutamist pankrotiseaduse artikli 487 lõike 1 punktis 2 kehtestatud mõttes selles ulatuses, milles nimetatud piirangut ei olnud ette nähtud direktiivi ülevõtmisele eelnenud õigusnormis, milles tunnustati õigust täitmata kohustustest vabastamisele ja mille seadusandja on kehtestanud uuesti (*ex novo*)? Nimelt, kas liimesriigi seadusandjal on direktiivi ülevõtmisel õigus kehtestada täitmata kohustustest vabastamise õiguse kasutamisele ulatuslikumad piirangud, kui oli ette nähtud eelmises õigusaktis, eriti juhul, kui nimetatud piirangud ei vasta ühelegi direktiivi artikli 23 lõikes 2 ette nähtud juhule?
- 1.2.** Juhul, kui Euroopa Kohus vastab eelmisele küsimusele eitavalt, siis kas direktiivi (EL) 2019/1023 artikli 23 lõiget 2 tuleb tõlgendada nii, et sellega on vastuolus liikmesriigi õigusnorm, millega takistatakse täitmata kohustustest vabastamise menetluse kasutamist, *kui võlgadest vabastamise taotluse esitamise kuupäevale eelneva kümne aasta jooksul on isikut karistatud lõpliku haldusaktiga väga raske maksualase süüteo eest, sotsiaalkindlustuse või sotsiaalse korruga seotud eeskirjade rikkumise eest või tema suhtes on tehtud tuletatud maksukohustusi käsitlev siduv otsus, välja arvatud juhul, kui ta on võlgadest vabastamise taotluse esitamise kuupäevaks oma kohustused täielikult täitnud* (pankrotiseaduse artikli 487 lõike 1 punkt 2), kuivõrd nimetatud põhjus hõlmab pankrotimenetluses nõuete liigituse muutmist?
- 1.3.** Juhul, kui Euroopa Liidu Kohus vastab eelmisele küsimusele eitavalt, siis kas direktiivi artikli 23 lõiget 2 tuleb tõlgendada nii, et sellega on vastuolus liikmesriigi õigusnorm, millega takistatakse täitmata kohustustest vabastamise menetluse kasutamist pankrotiseaduse artikli 487 lõike 1 punkti 2 mõttes, *kui [...] tema suhtes on tehtud tuletatud maksukohustusi käsitlev siduv otsus, välja arvatud juhul, kui ta on võlgadest vabastamise taotluse esitamise kuupäevaks oma kohustused täielikult täitnud*, kuivõrd selline asjaolu ei sobi võlgniku pahausksuse piiritlemiseks? Kas sellega seoses on oluline asjaolu, et pankrotivõlgnikku ei ole süüdi tunnistanud?
- 1.4.** Juhul, kui Euroopa Liidu Kohus vastab eelmisele küsimusele eitavalt, siis kas direktiivi artikli 23 lõiget 2 tuleb tõlgendada nii,

et sellega on vastuolus liikmesriigi õigusnorm, millega takistatakse täitmata kohustustest vabastamise menetluse kasutamist pankrotiseaduse artikli 487 lõike 1 punkti 2 mõttes rikkumiste või tuletatud maksukohustusi käsitlevate otsuste puhul, mis on toime pandud või tehtud täitmata kohustustest vabastamise taotlusele eelneva kümne aasta jooksul, võtmata seejuures arvesse vastutuse tekkimise kuupäeva ja võimalikke viivitusi tuletatud maksukohustusi käsitleva otsuse tegemisel?

1.5. Juhul, kui Euroopa Kohus vastab eelmistele küsimustele eitavalt, siis kas direktiivi artikli 23 lõiget 2 tuleb tõlgendada nii, et sellega on vastuolus liikmesriigi õigusnorm, millega takistatakse täitmata kohustustest vabastamise menetluse kasutamist pankrotiseaduse artikli 487 lõike 1 punkti 2 mõttes, kui liikmesriigi seadusandja ei ole nimetatud piirangut nõuetekohaselt põhjendanud?

2. Küsimused direktiivi (EL) 2019/1023 artikli 23 lõike 4 tõlgendamise kohta.

2.1. Kas direktiivi artikli 23 lõiget 4 tuleb tõlgendada nii, et sellega on vastuolus selline õigusnorm nagu pankrotiseaduse artikli 487 lõike 1 punkt 2, millega takistatakse täitmata kohustustest vabastamise menetluse kasutamist juhtudel, mida ei ole artikli 23 lõikes 4 esitatud loetelus nimetatud? Nimelt, kas artikli 23 lõikes 4 esitatud juhtude loetelu tuleb tõlgendada kui ammendavat loetelu või kui mitteammendavat loetelu?

2.2. Kui tegemist on mitteammendava loeteluga ja liikmesriigi seadusandjal on õigus kehtestada lisaks direktiivis ette nähtud eranditele muid erandeid, siis kas direktiivi artikli 23 lõikega 4 on vastuolus liikmesriigi õigusnorm, millega kehtestatakse üldreegel avalik-õiguslike nõuete võlgadest vabastamisest välja arvamise kohta, välja arvatud väga piiratud juhtudel ja määral, mille puhul ei võeta arvesse konkreetse avalik-õigusliku nõude laadi ega selle asjaolusid? Eelkõige, kas sellisel juhul on asjakohane asjaolu, et eelmise õigusnormiga, nagu seda oli tõlgendatud Tribunal Supremo (Hispaania kõrgeim kohus) kohtupraktikas, oli lubatud mõningane vabastamine avalik-õiguslikest nõuetest ja ülevõtva õigusaktiga on vabastamise ulatust piiratud?

2.3. Juhul, kui Euroopa Liidu Kohus vastab eelmisele küsimusele eitavalt, siis kas direktiivi artikli 23 lõiget 4 tuleb tõlgendada nii, et sellega on vastuolus selline liikmesriigi õigusnorm nagu pankrotiseaduse artikli 489 lõike 1 punkt 5, millega kehtestatakse üldreegel avalik-õiguslike nõuete võlgadest vabastamisest välja arvamise kohta (välja arvatud erandid, mida käsitletakse

järgmises eelotsuse küsimuses), kuivõrd sellega rakendatakse avaliku sektori võlausaldajatele eeliskohtlemist võrreldes ülejäänud võlausaldajatega?

- 2.4.** Eelkõige ja seoses eelmise küsimusega, kas on asjakohane asjaolu, et õigusnormis nähakse ette avalik-õiguslikest nõuetest teataval määral vabastamine, kuid ainult teatud võlgade puhul ja konkreetsel määral, mis ei ole seotud võla tegeliku summaga?
- 2.5.** Lõpetuseks, kas direktiivi (EL) 2019/[1023] artikli 23 lõiget 4 tuleb tõlgendada nii, et sellega on vastuolus selline õigusnorm nagu on ette nähtud pankrotiseaduse artikli 489 lõike 1 punktis 5, kui vabastamist põhjendatakse, tuginedes *nende täitmise erilisele tähtsusele õiglasel ja solidaarsel ühiskonnas, mis põhineb õigusriigi põhimõtetel*, ja selles osas viidatakse avalik-õiguslikele nõuetele üldiselt, võtmata arvesse võla konkreetset laadi? Eelkõige, kas sellisel juhul on asjakohane asjaolu, et üldist põhjendust kasutatakse nii direktiivi artikli 23 lõikes 4 loetletud võlgade puhul kui ka asjaolude või võlgade puhul, mida sellistes loeteludes nimetatud ei ole?

Viidatud liidu õigusnormid

1. Esmased õigusnormid

- 1.1. Euroopa Liidu lepingu artikli 3 lõike 3 lõik 1.
- 1.2. Euroopa Liidu toimimise lepingu artikkel 26
- 1.3. Euroopa Liidu põhiõiguste harta artiklid 15 (kutsevabadus ja õigus teha tööd), 16 (ettevõtlusvabadus) ja 47 (õigus tõhusale õiguskaitsevahendile ja õiglasele kohtulikule arutamisele)

2. Teisesed õigusnormid

- 2.1. Euroopa Parlamendi ja nõukogu 20. juuni 2019. aasta direktiiv (EL) 2019/1023, mis käsitleb ennetava saneerimise raamistikke, võlgadest vabastamist ja äritegevuse keeldu ning saneerimis-, maksejõuetus- ja võlgadest vabastamise menetluste tõhususe suurendamise meetmeid, ning millega muudetakse direktiivi (EL) 2017/1132 (saneerimise ja maksejõuetuse direktiiv), artikli 21 lõige 1 ning artikli 23 lõiked 2 ja 4

3. Kohtupraktika

- 3.1. Euroopa Kohtu 16. märtsi 2017. aasta otsus (seitsmes koda), Agenzia delle Entrate vs. Marco Identi C-493/15 (EU:C:2017:219)

Viidatud liikmesriigi õigusnormid

4. Liikmesriigi õigusnormid

- 4.1. 5. septembri 2022. aasta seaduse 16/2022 pankrotiseaduse konsolideeritud redaktsiooni muutmise kohta (Ley 16/2022 de reforma del texto refundido de la Ley Concursal) seletuskiri (selle seadusega võetakse Hispaania õigusesse üle direktiiv (EL) 2019/1023).
- 4.2. Kuninga 5. mai 2020. aasta seadusandliku dekreeidi 1/2020, millega kiidetakse heaks pankrotiseaduse konsolideeritud redaktsioon, mida on muudetud 5. septembri 2022. aasta seadusega 16/2022 pankrotiseaduse konsolideeritud redaktsiooni muutmise kohta (Real Decreto-Legislativo 1/2020 por el que se aprueba el texto refundido de la Ley Concursal, en su versión modificada por la Ley 16/2022, de 5 de septiembre), artikli 487 lõiked 1 (punktid 1–6) ja 2, artikli 489 lõiked 1 (punktid 1–8) ja 3 ning artikli 493 lõiked 1 (punkt 3) ja 2.
- 4.3. 17. detsembri 2003. aasta üldine maksuseaduse 58/2003 (Ley 58/2003 General Tributaria) artikli 43 lõike 1 punkt a.
- 4.4. Tsiviilseadustiku (Código Civil) artikli 7 lõige 1

5. Riigisisene kohtupraktika

- 5.1. Tribunal Supremo (kõrgeim kohus) tsiviilkolleegiumi üldkogu 991. koja 2. juuli 2019. aasta kohtuotsus (ES:TS:2019:2253)
- 5.2. Tribunal Supremo (kõrgeim kohus) tsiviilkolleegiumi 1. koja 1. detsembri 2022. aasta kohtuotsus (ES:TS:2022:4482)
- 5.3. Tribunal Supremo (kõrgeim kohus) tsiviilkolleegiumi 1. koja 10. detsembri 2020. aasta kohtuotsus (ES:TS:2020:4069)
- 5.4. Tribunal Supremo (kõrgeim kohus) halduskolleegiumi 2. koja 10. juuli 2019. aasta kohtuotsus (ES:TS:2019:2694).
- 5.5. Tribunal Supremo (kõrgeim kohus) halduskolleegiumi 2. koja 18. novembri 2015. aasta kohtuotsus (ES:TS:2015:4973) ja Tribunal Supremo (kõrgeim kohus) halduskolleegiumi 2. koja 9. aprilli 2015. aasta kohtuotsus (ES:TS:2015:1491).
- 5.6. Erinevate Audiencia Provincialide (provintsi kohuste) kohtuotsused (tehtud erinevatel kuupäevadel).

Kohtuasja asjaolude ja menetluse lühikokkuvõte

- 1 Võlgnik A (käesolevas asjas kostja) esitas 7. juulil 2022. aastal pankrotimenetluse algatamise taotluse. Võlgnik oli püüdnud enne seda saavutada kohtuvälist maksekokkulepet. Pankrotimenetluse algatamise hetkel deklareeris võlgnik võlad summas 537 787,69 eurot.
- 2 Eelotsusetaotluse esitanud kohus otsustas 26. juuli 2022. aasta otsusega algatada pankrotimenetluse ja viia selle lõpule piisavate varade puudumise tõttu.
- 3 Võlgnik esitas 28. septembril 2022. aastal taotluse täitmata kohustustest vabastamiseks, milles ta taotles vabastamist kõigist täitmata kohustustest, mida ei olnud võimalik tasuda pankrotimenetluse raames.
- 4 Riigi esindaja (Abogacía del Estado), kes esindas Hispaania maksuametit (Agencia Estatal de la Administración Tributaria, edaspidi „maksuamet“), kes on käesolevas asjas hageja, esitas vastuväite täitmata kohustustest vabastamise kohta, sest võlgniku suhtes kehtis mitu avalik-õiguslikku nõuet. Nimelt teatab maksuamet, et võlgnikul A on lisaks deklareeritud võlgadele ka avalik-õiguslikud võlad summas 127 170,56 eurot. Summast 127 170,56 eurot on 36 108,97 eurot eelisõigusega pankrotinõuded, 36 108,97 eurot tavalised nõuded ja 75 952,50 eurot allutatud nõuded. Samas kinnitab maksuamet, et summast 127 170,56 eurot vastab summa 114 408,09 eurot 13. jaanuari 2017. aasta tuletatud kohustusi puudutavale siduvale otsusele, mis on seega võetud vastu täitmata kohustustest vabastamise taotlusele eelneva kümne aasta jooksul. Lisaks on võlgnikul muid avalik-õiguslikke võlgasid, millest ei ole võimalik vabastada vastavalt vabastamisest välja arvamise üldreeglile, mis on ette nähtud maksejõuetust käsitleva õigusakti redaktsioonis pärast direktiivi (EL) 2019/1023 ülevõtmist 5. septembri 2022. aasta seadusega 16/2022.
- 5 Eelotsusetaotluse esitanud kohus võttis maksuameti vastuväite menetlusse 19. oktoobril 2022.
- 6 Pankrotivõlgnik esitas 3. novembril 2022 maksuameti taotluse kohta vastuväite.

Põhikohtuasja poolte peamised argumendid

- 7 Maksuamet palub eelotsusetaotluse esitanud kohtul keelduda võlgadest vabastuse andmist pankrotivõlglastele A (1. nõue), kuivõrd 13. jaanuaril 2017 on tehtud pankrotivõlglaste kohta tuletatud maksukohustusi käsitlev siduv otsus, mis jääb seega täitmata kohustustest vabastamise menetluse taotlusele eelnenud 10 aasta sisse, millest järeldub, et võlgnik ei käitunud vabastamise taotlemisel heauskselt. A kohta tehti tuletatud kohustusi käsitlev siduv otsus järgmiste asjaolude tõttu: A oli varem äriühingu INVERSIONES MONIKAPITAL, S. L. juhataja. Sel ajal, kui A äriühingu juhatajana tegutses, ei esitanud äriühing teatud käibemaksudeklaratsioone, mida ta oli kohustatud esitama (nimelt 2010. aastal). Kaks aastat hiljem (2012. aastal) teavitas maksuamet INVERSIONES

MONIKAPITAL, S.L-i maksuotsusest, et nimetatud äriühing tasuks maksuametile võlad. Nimetatud maksuotsust ei kaevatud edasi. Viis aastat hiljem – nimelt 13. jaanuaril 2017 – tegi maksuamet A suhtes vastavalt 17. detsembril 2003. aasta üldisele maksuseadusele 58/2003 tuletatud maksukohustusi käsitleva otsuse, sest ta vastutab subsidiaarselt selle ettevõtja võlgade ja maksutrahvide eest, mille juhataja ta oli. Nimetatud kohustuste summa on 114 408,09 eurot. Maksuameti sõnul on tuletatud maksukohustusi käsitlev otsus siduv ja takistab seetõttu võlgadest vabastamise menetluse kasutamist.

- 8 Ühtlasi palub maksuamet, et vabastamisest arvataks samuti välja muud A suhtes esitatud avalik-õiguslikud nõuded (näiteks liikluskaristused), välja arvatud pankrotiseaduse artikli 489 lõike 1 punktis 5 ette nähtud piirangute ulatuses (2. nõue).
- 9 Nimetatud nõuded on esitatud pankrotiseaduse konsolideeritud redaktsiooni, mida on muudetud 5. septembri 2022. aasta seadusega 16/2022 pankrotiseaduse konsolideeritud redaktsiooni muutmise kohta, millega võeti Hispaania õigusesse üle direktiiv (EL) 2019/1023, artikli 487 lõike 1 punkti 2 (piirangud täitmata nõuetest vabastuse kohaldamisel võlgniku heausksuse puudumise tõttu) ja artikli 489 lõike 1 punkti 5 (võlgadest vabastamise ulatuse piirangud) alusel.
- 10 Pankrotivõlgnik vaidlustab maksuameti nõuded. Üldiselt väidab ta direktiivile (EL) 2019/1023 tuginedes, et i) nimetatud direktiivi eesmärk on saavutada täielik võlgadest vabastamine; ii) direktiivis ei öelda midagi konkreetset avalik-õiguslike nõuete kohta, vaid selles märgitakse järjepidevalt, et liikmesriikidel peavad olema olemas süsteemid, mis võimaldavad täielikku võlgadest vabastamist ilma võlausaldajate tüüpe eristamata, iii) tunnustades võimalust, mis on liikmesriikidel vastavalt direktiivi artikli 23 lõikele 2, et piirata teatud võlgade puhul võlgadest vabastamist, reguleeritakse seda piiramise pädevust väga üksikasjalikult ja ammendava loeteluga (*numerus clausus*) (ja võimalike piirangute loetelu ei sisalda avalik-õiguslike võlgasid, kuigi see sisaldab siiski näiteks elatisnõudeid); ning iv) lõpuks, et Hispaania õigusnormiga avalik-õiguslikele nõuetele antav kaitse rikub Euroopa Liidu õigusnormide eesmärki.

Eelotsusetaotluse põhjenduste lühikokkuvõte

1. Eelotsusetaotluse üldine taust. Hispaania õigusnormide areng seoses täitmata kohustustest täieliku vabastamise õigusega. Käesoleva asja eelotsuse küsimuste sarnasused ja erinevused võrreldes kohtuasjade C-687/22 ja C-111/23 eelotsuse küsimustega

- 11 Käesoleva eelotsusetaotluse üldise tausta osas rõhutab eelotsusetaotluse esitanud kohus, et käesolev asi tekitab direktiivi (EL) 2019/1023 arvesse võttes tõsiselt kahtlusi selles osas, kas riiklik õigusnorm, millega direktiiv Hispaania õigusesse üle võeti, on koosõlas direktiivi endaga. Seetõttu esitatakse Euroopa Liidu

Kohtule mitu eelotsuse küsimust, mille eelotsusetaotluse esitanud kohus jagab kahte rühma:

- a. Eelotsuse küsimused, mis käsitlevad võimalust kasutada õigust võlgadest täielikule vabastamisele seoses direktiivi (EL) 2019/1023 artikli 23 lõike 2 õige tõlgendamisega.
  - b. Eelotsuse küsimused, mis käsitlevad täieliku võlgadest vabastamise ulatust seoses direktiivi (EL) 2019/1023 artikli 23 lõike 4 õige tõlgendamisega.
- 12 Mõlemal juhul on läbiv joon sama: avalik-õiguslike nõuete reguleerimine, mille Hispaania seadusandja on kehtestanud kuninga 5. mai 2020. aasta seadusandliku dekreediga 1/2020, millega kiidetakse heaks pankrotiseaduse konsolideeritud redaktsioon, millega võetakse üle direktiiv 2019/1023.
- 13 Eelotsusetaotluse esitanud kohtu arvates on seadusega 16/2022 antud avalik-õiguslikele nõuetele tugevdatud kaitse, mis ei ole tõenäoliselt koosõlas direktiiviga (EL) 2019/1023, kahel erineval juhul: 1) Direktiivi (EL) 2019/1023 artikli 23 lõike 2 ülevõtmisel, mis on üle võetud pankrotiseaduse artikli 487 lõike 1 punktis 2, selles ulatuses, kuna teatud avalik-õiguslikud nõuded aitavad normatiivselt määratleda heausksuse õigusmõistet; 2) direktiivi (EL) 2019/1023 artikli 23 lõike 4 ülevõtmisel, mis on üle võetud pankrotiseaduse artikli 487 lõike 1 punktis 5, kuna avalik-õiguslikest nõuetest ei saa üldjuhul vabastada.
- 14 Allpool on esitatud lühikokkuvõte **täitmata kohustustest täieliku vabastamise õiguse kujunemise kohta Hispaania õiguses seoses avalik-õiguslike võlgadega**. Võlgadest täieliku vabastamise õigus (mida tuntakse kui „täitmata kohustustest vabastamist“) kehtestati Hispaania õiguses 2013. aastal, kui muudeti tol hetkel kehtinud pankrotiseaduse (Ley Concursal, edaspidi „LC 22/2003“) artiklit 178. Laiema ulatusega täitmata kohustustest vabastamise kord võeti kasutusele 2015. aastal uue LC 22/2003 muudatusega, millesse lisati artikkel 178a. Uues artiklis sätestatud tõlgendati kohtulikult erinevat moodi. Sisuliselt käsitles arutelu võlgadest vabastamise ulatust avalik-õiguslike nõuete puhul, millest ajendatuna tegi Tribunal Supremo (kõrgeim kohus) 2019. aastal tsiviilkolleegiumi üldkogus 2. juulil 2019 olulise kohtuotsuse ROJ: STS 2253/2019 – ES:TS:2019:2253. Hispaania õiguse kriteeriumide kohaselt „tekitas [see kohtuotsus] kohtupraktika“ selle otseses tähenduses ja seetõttu muutus see õiguse allikaks. Tribunal Supremo (kõrgeim kohus) nimetatud kohtuotsuses leiti, et juhul, kui võlgadest vabastamine toimub kohese võlgadest vabastamisena (mitte tagasimaksete kava alusel), saab avalik-õiguslikest võlgadest suure osa puhul kohaldada võlgadest vabastamist. Valitsus võttis 2020. aastal kuninga 5. mai 2020. aasta seadusandliku dekreediga 1/2020, millega kiidetakse heaks pankrotiseaduse konsolideeritud redaktsioon, täitmata kohustustest vabastamise kohta kasutusele uue õigusnormi, millega kehtestati avalik-õiguslike nõuete suhtes soodsam kord kui eespool tsiteeritud Tribunal Supremo (kõrgeim kohus) kohtuotsuses. Mitmed kohtunikud ja kohtud leidsid, et valitsuse kasutatud õigusakt (seadusandlik dekreet, milles

tohib käsitleda ainult olemasolevate õigusnormide ümbersõnastamist ja millega ei tohi luua uut õigusnormi) rikkus *ultra vires* põhimõtet, ning otsustasid seda uut korda mitte kohaldada ja järgida Tribunal Supremo (kõrgeim kohus) kohtupraktikas kehtestatud korda. Lõpuks võeti 2022. aastal seadusega 16/2022 üle direktiiv (EL) 2019/1023 ja selleks muudeti pankrotiseadust. Nimetatud kõige viimasest muudatusest on üldjoontes tulenenud avalik-õiguslike nõuete tugevdatud kaitse või teisisõnu „superkaitse“, mis käesoleva kohtu arvates ei pruugi olla kooskõlas ülevõetud direktiiviga, eelkõige direktiivi (EL) 2019/1023 artikli 23 lõigetega 2 ja 4.

- 15 Teisalt on käesolevas asjas esitatud eelotsuse küsimustel sarnasusi ja erinevusi võrreldes kohtuasjas C-254/22 (Agencia Estatal de la Administración Tributaria) ja C-111/23 (Agencia Estatal de la Administración Tributaria) esitatud küsimustega, mille esitas Audiencia Provincial de Alicante (Alicante provintsi kohus, Hispaania). Osa kahes nimetatud eelotsusetaotluses esitatud küsimustest kattuvad käesolevas asjas esitatud küsimustega. Nimetatud kohtuasjades antud vastused võivad seetõttu mõjutada käesolevas kohtuasjas antavaid vastuseid. Käesolevas kohtuasjas on siiski erinevalt kohtuasjadest C-687/22 ja C-111/23 küsimus Euroopa Liidu õiguse tõlgendamise kohta seotud otse õigusaktiga, millega võetakse üle direktiiv 2019/1023 ehk teisisõnu 5. septembri seadusega 16/2022, millega kiidetakse heaks pankrotiseaduse konsolideeritud redaktsioon, mis jõustus 26. septembri 2022. Seevastu kohtuasjades C-687/22 ja C-111/23 palutakse Euroopa Liidu Kohtul tõlgendada direktiivi (EL) 2019/1023 ülevõtmisele eelnenud Hispaania õigusnormi, mis kehtestati enne ülevõtmistähtaaja möödumist. Hoolimata sellest, et eelmise õigusnormiga ei võeta üle direktiivi (EL) 2019/1023, rõhutatakse, et see võis olla vastuolus Euroopa Liidu õigusega, sest see ohustas tõsiselt direktiivi (EL) 2019/1023 eesmärgi saavutamist (vt muu hulgas Euroopa Liidu Kohtu 18. detsembri 1997. aasta otsus kohtuasjas C-129/96, Inter-Environnement Wallonie ASBL vs. Région wallonne, EU:C:1997:628, punkt 50).

2. Küsimused direktiivi (EL) 2019/1023 artikli 23 lõike 2 tõlgendamise kohta

- 16 Eelotsuse küsimus 1.1 Eelotsusetaotluse esitanud kohus rõhutab, kui paradoksaalne on see, et direktiivi (EL) 2019/1023 ülevõtmine Hispaania seadusandja poolt (seadusega 16/2022) tõi kaasa täitmata kohustustest vabastamise menetluse puhul piiratumat juurdepääsu kui seda oli ülevõtmisele eelnenud kord. Nimelt on pankrotiseaduse artikli 487 hetkel kehtivas redaktsioonis kehtestatud piirangud ja erandid täitmata kohustustest täieliku vabastamise kohta. Üks sellistest eranditest – mis on sätestatud nimetatud artikli lõike 1 punktis 2, ja mille aluseks on asjaolu, et *vabastamise taotlusele eelnenud kümne aasta jooksul [...] on tehtud võlgniku suhtes tuletatud maksukohustusi käsitlev siduv otsus* – on olnud käesoleva kohtuasja puhul aluseks, kui maksuamet esitas vastuväite A esitatud täitmata kohustustest vabastamise taotlusele.

- 17 Eelotsusetaotluse esitanud kohtu arvates on tegemist erandiga, mis ei ole kuidagi seotud direktiivi artikli 23 lõikes 2 esitatud võlgadest vabastamise erandite loeteluga, mis on üksnes näitlik. See, et loetelu on üksnes näitlik, tähendab, et tuleb olla eriti valvas, et vältida olukorda, kus liikmesriigid muudavad täitmata kohustustest täieliku vabastamise õiguse sisutühjaks, piirates heausksust liigselt. Lisaks on kommenteeritud erand Hispaania õigusnormis uus (*ex novo*), kuna ülevõtmisele eelnenud versioonid seda ei sisaldanud ja tegemist on uue piirava nõude kehtestamisega, mida tuleb mõista „võlgniku heausklikkusena“ (mis on täitmata kohustustest vabastamise puhul nõutud eeltingimus).
- 18 Eelotsusetaotluse esitanud kohtu arvates on õigus täitmata kohustustest täielikule vabastamisele ühenduse õigus ja riiklik õigusnorm ei tohi kahjustada nimetatud õiguse põhisisu. Nimetatud õigust tuleb lisaks tõlgendada koostoimes Euroopa Liidu põhiõiguste harta artiklitega 15 (õigus teha tööd) ja 16 (ettevõtlusvabadus), sest kui puudub võimalus täitmata kohustustest täielikule vabastamisele, ei ole ülemäärastes võlgades ettevõtjatel võimalik oma äritegevust jätkata. Kokkuvõttes on õigus täitmata kohustustest täielikule vabastamisele hädavajalik, et tagada dünaamilised ja konkurentsivõimelised turud, mis mõjutab peamiselt ühtset turgu.
- 19 **Eelotsuse küsimus 1.2** Seda eelotsuse küsimust õigustab asjaolu, et pankrotiseaduse artikli 487 lõike 1 punktis 2 kehtestatud õigusnorm, milles on sätestatud, et *võlgadest vabastamist ei saa kohaldada võlgnikule, keda on võlgadest vabastamise taotluse esitamise kuupäevale eelneva kümne aasta jooksul karistatud lõpliku haldusaktiga väga raskete maksuõigusrikkumiste, sotsiaalkindlustuse või sotsiaalse korra rikkumiste eest, või kelle kohta on nimetatud kümne aasta jooksul tehtud tuletatud maksukohustusi käsitlev siduv otsus, välja arvatud juhul, kui ta on võlgadest vabastamise taotluse esitamise kuupäevaks oma kohustused täielikult täitnud*, millega tundub, et püütakse anda avalik-õiguslike nõuetele ulatuslikum kaitse kui selliste nõuete antud pankrotimenetluses antud kaitse, millega muudetakse varjatult pankrotinõuete nõudeõiguse järkusid.
- 20 Sellise redaktsiooniga luuakse tõepoolest selge stiimul: ülemäärastes võlgades ettevõtja, kes on pannud toime raske või väga raske maksuõigusrikkumise või kes on pannud toime (raskusastet arvestamata) sotsiaalkindlustuse või sotsiaalse korraga seotud rikkumise või kelle kohta on tehtud tuletatud maksukohustusi käsitlev siduv otsus, eelistaks väga tõenäoliselt tasuda nimetatud kohustused enne, kui ta taotleb võlgadest vabastamist, sest kui ta seda ei tee, piiratakse muude võlgade puhul tema võimalust kasutada täitmata kohustustest vabastamise õigust. See mõju ilmneks isegi juhul, kui pankrotimenetlus on juba algatatud. Kokkuvõttes leiab eelotsusetaotluse esitanud kohus, et pankrotiseaduse artikli 487 lõike 1 punkti 2 eesmärk ei ole tuvastada mitte ebaausat võlgnikku, vaid kohustada ettevõtjat täitma avalik-õiguslikke nõudeid, mida pankrotimenetluse raames vaevalt täidetak. Lisaks tekitab nimetatud redaktsioon turul negatiivse välismõju, sest võlgnik eelistab tasuda avalik-õiguslikud võlad enne muudele eelisõigusega võlausaldajatele või tavalistele võlausaldajatele, näiteks oma tarnijatele tasumist.

- 21 **Eelotsuse küsimus 1.3** Nimetatud küsimus seisneb tuletatud maksukohustuste olemuses ja omadustes. Eelotsusetaotluse esitanud kohus ei kahtle nimetatud mehhanismi tugevates alustes (mida reguleeritakse maksukorralduse seaduse artiklites 41, 42 ja 43), kuid juhib tähelepanu järgmisele: i) tuletatud maksukohustuste eesmärk on selgelt koguda raha ning nende puhul ei võeta aluseks mitte teise völgniku majanduslikku suutlikkust, vaid kolmanda isiku ehk põhivölgniku (käesoleval juhul äriühing INVERSIONES MONIKAPITAL, S. L.) majanduslikku suutlikkust, mille tõttu maksukohustuste tuletamise alus ei saa tugineda riigi kulude kandmisel üldisele „solidaarsuskohustusele“; ii) teine völgnik, kellele vastutus üle kantakse, täidab maksunõude käendaja funktsiooni; iii) maksukohustuse tuletamiseks piisab vaid juriidilise isiku juhi hooletusest ja selleks ei ole vaja pahatahtlikkust ega petturlikke kavatsusi; iv) pelgalt hooletut käitumist võib vaevalt pidada samaväärseks pahauskse äritegevusega, millele tuginetakse direktiivi (EL) 2019/1023 artikli 23 lõikes 2; ning v) Hispaania õiguses on täitmata kohustustest vabastamiseks vaja eelnevalt kuulutada välja pankrot ja on selge, et A-d ei ole pankrotimenetluses süüdi tunnustatud.
- 22 **Eelotsuse küsimus 1.4** Pankrotimenetluse artikli 487 lõike 1 punktis 2 on ajavahemikuna, mille jooksul ei ole võimalik völgadest vabastamist taotleda, sätestatud kümme aastat, mis hakkab kulgema alates karistuse määramise kuupäevast (maksuõiguse, sotsiaalkindlustuse või sotsiaalse korruga seotud rikkumiste puhul) või tuletatud maksukohustusi käsitleva siduva otsuse tegemise kuupäevast. Nagu näha, ei kasutata tähtaja arvestamise algusena hetke, kui leidis aset rikkumise aluseks olev sündmus (rikkumise toimepanemise kuupäev) ega hetke, kui leiab aset tuletamisotsuse põhjastanud sündmus (võla tekkimise või tunnustamise kuupäev). Eelotsusetaotluse esitanud kohus leiab, et niivõrd pikk ajavahemik, mille jooksul saab hinnata völgniku pahausklikkust, ei ole mõistlik. Eelotsusetaotluse esitanud kohtu arvates on tegemist täiesti ebaoproportsionaalse tähtajaga. Lisaks sõltub aeg, mille jooksul völgnikul ei ole võimalik völgadest täielikku vabastamist taotleda, paljudest teguritest (muu hulgas haldusasutuse tõhusus karistuste rakendamisel või otsuste tegemisel), mis ei ole kuidagi seotud sellega, kuidas völgnik turul käitub. Samuti on völgnik juhul, kui kehtestatakse niivõrd pikk tähtaeg, mille jooksul völgnik ei saa völgadest vabastamist taotleda, ta ilmselt sunnitud tegutsema varimajanduses. Teisest küljest on selle liikmesriigi õigusnormi tulemus see, et tugevdatakse völgniku stiimulit tasuda nimetatud völad (karistused või tuletatud maksukohustusi käsitlevad otsused) võimalikult kiiresti, sest kui seda ei tehta, ei ole palju pikema aja jooksul võimalik kasutada mis tahes muu täitmata kohustuse puhul völgadest vabastamise õigust. See tähendab taas, et tugevdatakse avalik-õiguslike nõuete positsiooni võrreldes muude völgadega.
- 23 **Eelotsuse küsimus 1.5** Direktiivi artikli 23 lõikes 2 on sõnaselgelt sätestatud, et kõik direktiivi artiklitest 20–22 tehtud piirangud või erandid (mis on seotud völgadest täieliku vabastamise õigusega), peavad olema nõuetekohaselt põhjendatud. Eelotsusetaotluse esitanud kohtu arvates ei tundu seaduse 16/2022 – millega on pankrotiseaduse vaidlusalustele artiklitele antud nende praegune sõnastus – seletuskiri olevat piisav põhjendus, et selgitada piiranguid, mis on kehtestatud sõnaselgelt pankrotiseaduse artikli 487 lõike 1 punktis 2. Tulenevalt

direktiivi artiklis 20 käsitletud täieliku võlgadest vabastamise õiguse tunnustamisest kehtestatakse direktiivi artikli 23 lõikes 2 liikmesriigi seadusandjate kehtestatud erandite puhul nende erilise põhjendamise kohustus, mille raames tuleb põhjendada eraldi iga konkreetset erandit ja ei piisa üldisest põhjendusest. Ainult nii on võimalik veenduda, et liikmesriigi seadusandja on järginud ühenduse heausksuse põhimõtet. Konkreetne põhjendus on palju vajalikum sellistes süsteemides nagu Hispaania süsteem, kus on heausksuse puhul otsustatud kasutada normatiivset (mitte hinnangulist) süsteemi, mis välistab peaaegu täielikult kohtuniku igasuguse hindamisõiguse. Lisaks esineb heausksuse normatiivse süsteemi puhul oht, et võlgadest täieliku vabastamise õiguse tunnustamisega tugevdatakse erinevaid ja vastandlikke eesmärke. See tundub veelgi ilmsem, kui vabastamise õiguse kasutamine sõltub sellest, et eelnevalt ei ole tehtud tuletatud maksukohustusi käsitlevat siduvat otsust. Eespool on märgitud, et Hispaania õiguses on tegemist uue (*ex novo*) nõudega, mida ei ole ette nähtud ka direktiivi artikli 23 lõike 2 näitlikus loetelus ja mille puhul ei ole nõutud *pahatahtlikkus ega kavatsus*, vaid piisab vaid „kohustuste täitmata jätmisest“. Kas eelnev on kooskõlas pahauskse käitumisega, mida nõutakse direktiivis (EL) 2019/1023?

3. Küsimused direktiivi (EL) 2019/1023 artikli 23 lõike 4 tõlgendamise kohta

- 24 **Eelotsuse küsimus 2.1** Tegemist on küsimusega, mis on väga lähedalt seotud kohtuasjades C-687/22 ja C-111/23 esitatud küsimustega. Eespool on juba öeldud, et nendes eelotsusetaotlustes käsitletakse direktiivi ülevõtmisele eelnenud õigusnormi. Pärast ülevõtmist ja kuna pankrotiseaduse artikli 489 lõike 1 punkt 5 on laiendanud vabastuse alt välja jäävate võlgade kategooriaid, peetakse vajalikuks esitada Euroopa Liidu Kohtule see küsimus käesolevas asjas uuesti.
- 25 **Eelotsuse küsimus 2.2** Pankrotiseaduse artikli 489 lõike 1 punktis 5 kehtestati üldreegel avalik-õiguslike nõuete võlgadest vabastamisest välja arvamise kohta. On tõsi, et on olemas lühike erandite loetelu, kuigi nende nõuete puhul on maksimaalsed summad, millele vabastamist kohaldada saab, väga väikesed. Eelotsusetaotluse esitanud kohus leiab siiski, et avalik-õiguslik nõue ei ole nõue, millest direktiivi kohaselt ei saa vabastada. Lisaks ei olnud see, et avalik-õiguslikest nõuetest ei saa vabastada, üldreegel ka enne direktiivi Hispaania õigusesse ülevõtmist. Tribunal Supremo (kõrgeim kohus) leidis, võttes aluseks komisjoni 12. märtsi 2014. aasta soovitusel 2014/135/EL äritegevuse ebaõnnestumist ja maksejõuetust käsitleva uue lähenemisviisi kohta ja 27. veebruari 2015. aasta kuninga dekreetseaduse 1/2015 uue võimaluse mehhanismi, finantskoormuse vähendamise ja muude sotsiaalsete meetmete kohta, et liidu õigusega kooskõlas olev seisukoht toetab avalik-õiguslikest nõuetest vabastamist või vähemalt avalik-õiguslike nõuete mittetäielikku kaitset. Nagu ülaltoodust nähtub, on Hispaania asjaomane õigus hiljem (ja eriti pärast direktiivi ülevõtmist) arenenud vastupidises suunas. Eelotsusetaotluse esitanud kohtul on tõsiseid kahtlusi selles osas, kas Euroopa Liidu õigusega on kooskõlas õigusnorm, millega arvatakse avalik-õiguslikud nõuded võlgadest vabastamisest

üldiselt välja, võtmata arvesse võla liiki ega seda, kui suure osa võlg kõigist täitmata kohustustest moodustab.

- 26 **Eelotsuse küsimus 2.3** Küsimused võimaliku vastuolu kohta direktiiviga (EL) 2019/1023 on veel olulisemad, kui lisame eelmistele küsimustele (eelotsuse küsimus 2.2) asjaolu, et avalik-õiguslike nõuete välja arvamine on kehtestatud ülevõtva Hispaania õigusaktiga kõigi avalik-õiguslike nõuete kohta, võtmata arvesse nende liigitust pankrotimenetluses. Eelotsusetaotluse esitanud kohtu arvates ei ole pankrotiseaduse artikli 489 lõike 1 punkti 5 kehtiv sõnastus kooskõlas üldise maksejõuetuse süsteemiga, tekitab erinevat kohtlemist, millel puudub põhjendus, ning annab põhjuse ta avalistele ja allutatud nõuetele võrreldes samaväärsete või kõrgema astme nõuetega. See vähendab majandusliku struktuuri konkurentsivõimet ja põhjustab liikmesriikide vahel lubamatuid konkurentsierinevusi. Eelotsusetaotluse esitanud kohus leiab, et riiki tuleb kohelda samamoodi nagu teisi võlausaldajaid, et toetada seeläbi maksejõuetusmenetluse süsteemi. Puuduvad kaalukad põhjused, et arvata, et kui seadus kohustab tavaliste nõuetega võlausaldajaid oma õiguspärastest nõuetest loobuma, ei pea riik järgima samu õigusnorme. Sellist järeldust mõjutab asjaolu, et võlgadest vabastamisest arvatakse välja teatud avalik-õiguslikud nõuded [see on nii väga rangete halduskaristuste puhul, mille korral võetakse arvesse võla liiki (karistus) ja laadi (väga range), mis võib näidata võlgniku väärat käitumist]. Siiski ei tundu mõistlik üldreegel, et avalik-õiguslikud nõuded arvatakse võlgadest vabastamisest välja.
- 27 **Eelotsuse küsimus 2.4** Eespool on mainitud (eelotsuse küsimus 2.2), et avalik-õiguslikest nõuetest vabastamise üldreegli suhtes on olemas teatud erandid, kuid need kehtivad ainult lühikese avalik-õiguslike nõuete loetelu puhul ja piiratud määral. Nimetatud piiratud määrad tunduvad eelotsusetaotluse esitanud kohtule meelevaldsed. Tegemist on piiranguga, mis ei ole kuidagi seotud võla kogusummaga ja mida ülevõttas õigusaktis ei põhjendata. Ükski proportsionaalsuse reegel ei ole täidetud. Nimetatud määradega ei tagata ka seda, et võlgnik saab teise võimaluse. Kõik see muudab eelotsusetaotluse esitanud kohtu arvates täitmata kohustustest täieliku vabastamise õiguse sisutühjaks.
- 28 **Eelotsuse küsimus 2.5** Tulles tagasi täitmata kohustustest täieliku vabastamise õiguse piirangute ja erandite juurde, tuleb eelotsusetaotluse esitanud kohus meelde, et ainus põhjendus on esitatud ülevõtva õigusakti – seaduse 16/2022 – seletuskirjas. Selles põhjenduses viidatakse aga ainult pankrotiseaduse artiklis 489 ette nähtud eranditele, mitte pankrotiseaduse artiklis 487 ette nähtud piirangutele. Eelotsusetaotluse esitanud kohus annab ülevaate osutatud seletuskirjas esitatud põhjenduse põhijoonte kohta: a) põhjenduses tuginetakse üldpõhimõtetele (räägitakse *teatud võlgade täitmise erilisest tähtsusest õiglases ja solidaarses ühiskonnas, mis põhineb õigusriigi põhimõtetel*, näiteks: *elatisnõuded, avalik-õiguslikud nõuded, rikkumistest tulenevad võlad, deliktiõiguslikust vastutusest tulenevad võlad*); b) võlgadest vabastamise erandid kehtestatakse loetelus, mis on üksnes näitlik, ning seetõttu põhjendatakse kõiki neid juhtusid korraga, võtmata arvesse iga juhtumi eripärasid; c) avalik-õiguslikest nõuetest on räägitud segamini

koos *elatisnõuete, rikkumistest tulenevate võlgade ja deliktiõiguslikust vastutusest tulenevate võlgadega*. Neid kolme kategooriat on tõesti direktiivi (EL) 2019/1023 artikli 23 lõikes 4 esitatud loetelus sõnaselgelt käsitletud. Avalik-õiguslikke võlgasid või nõudeid aga ei ole direktiivi artikli 23 lõikes 4 käsitletud.

- 29 Eeltoodust tulenevalt küsib eelotsusetaotluse esitanud kohus järgmist: 1) Kas on võimalik, et liikmesriigi seadusandja põhjendab võlgadest vabastamisest välja arvamise juhtumeid korraga, mitte ükshaaval? 2) Kas võla liik, mida ei käsitleta direktiivi (EL) 2019/1023 artikli 23 lõikes 4 – nagu see on avalik-õiguslike võlgade puhul – ei vaja eraldi põhjendamist? 3) Kas tuginemine *teatud võlgade täitmise erilisele tähtsusele õiglasel ja solidaarsel ühiskonnas, mis põhineb õigusriigi põhimõtetel*, on direktiivi artikli 23 lõiget 4 arvestades piisav põhjendus?

TÖÖDOKUMEN